

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

alios redarguendos, sibi enim illa secuta videtur. Non enim videmus manice quod in tergo est.

Πάντες ἰδοὺ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσονται

Ἄντι δὲ ἵδαν τὸ φάσμα τοῦ οὐνοῦ καὶ τὸν οὐρανὸν

Omnes quidem sumus in aliis monendi sapientes.

Cum vero nos labimur non cognoscimus.

Sed tamen peccatorum in se diuersitas ostenditur, quod alia sint in iustis, alia non nisi in improbis.

§. 2. Non video qua fronte hæc legant illi, qui manere, & regi peccata volunt. Impudentiores certe illo ipso *δοκῶμεν*, qui festucam educere tentat. Nam ille ex fratris oculo, quod offendit eximere tentat, hic manere trabem vult, & regi ne videatur. Contenditque quamuis vasta mole infixa hæreat, non tamen sibi imputari, infixa frider in vulnere, totumque oculum excæcat. Verum & illud hominibus perfidie frontis obiciendum est. Eos ita iudicate: Omnia sua Calvinistarum scelera esse festucas, non imputari, iust iæ lumen non extinguere. Omnia aliorum esse trabes, quia imputantur. Itaque si Catholicus immoderate riserit, trabs est, si Calvinianus bel- la iniqua concitauerit, Turcas, Tartarosque in Chri- stianos adduxerit, festuca est.

QVÆSTIO II.

An monere possit alium qui in simili peccato est aut maiore.

§. 1. QVÆSTIO disputatur a S. Thoma 2. 2. q. 33. a. 5.

Constat vero eum qui prelatas est, subdi- torum peccata emendare oportere, etiam si multo maioribus obnoxius sit. Non enim sua obligatione soluitur peccando. Quod si occulta sint eius peccata, monendo alios, se negligendo delinquit. Si manifestam ipsam correctionem despicabilem facit. Officium itaque illius est, se diligentissime, alios diligenter corrigere. Ita Chrysost. Aug. Toletus. Quibus omnibus in correctionibus locum habet, quod Hebræi in Sa- nedrin dicunt. *עוֹנֵי עַמִּי וְעוֹנֵי מִלְּכֵי עַמִּי*. Exorna corpus tuum, deinde orna alios. Quid enim homini prodest, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat?

VERSUS 6.

Nolite dare sanctum canibus: ne- que mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis & conuersi disrum- pant vos.

QVÆSTIO I.

Qui canes, & porci, & quomodo illis sancta danda non sint?

§. 1. Sanctum & Margaritas pro eodem accipio, doctrinā Euangelii, & mysteriorum exposi- tionem. Sanctum igitur, seu vralia exemplaria habent *ἡ εὐαγγέλιον*, est Euangelium, Sacramenta eius, & Mytheria Margaritam à splendore. Syrus vocat *ܡܚܠܬܐ* Margaritæ. Margaritæ vestras. Dicitur est Vnio cuius summum pretium semper fuit Plin. l. 9. cap. 35. Canes maledicant, irrisores. Prouerb. 9. 7. Porci vero ad carnes sacrificiorum, quas non nisi mundi debeant Leu. 10. 24. & 24. 9. Canes vero & animalia immunda excreationi erant in Prouerio, Deuter. 23. 18. Canis merces veratur offerri, & Leu. 11. 26. Inter execranda

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

etiam refertur excerebrare canem: Et Abner in indi- gnatione clamat: Nuncquid caput canis ego sum. Vt igitur nullus cani locus, aut pars in sacrificio, ita nec impu- dentibus illis & improbis Euangelii gratia est facile proponenda. Multo minus porcis, quia deo ingrati sunt, & importuni, vt n. si escam illis proicias, d. lace- rent dantem. Rumpere autem seu dirumpere porci dicuntur: *Seu rupit teretes Marsus aper plagas*. Horre- bant porcos non Iudæi modo, sed multo etiam magis Egyptii, vt si quis porcum retigisset, mox flumi- ne se ab ueret, Herodot. Quin & subulcos templis arcebant. Gentes quoque sacris arcebant prophanos.

ἔκτος ἐστὶν ὁ ἁγίος, προκλῆσθαι ἐστὶν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ. Sic interpretatur S. Cyprianus ad Demetrianum. Oblatrantem te, & aduer- sus Deum, qui vnus & verus est, ore sacrilego & verbis impis ob- strepentem, frequenter Demetrianæ contemperam verecun- dius, ac melius existimans errantis imperitiam silentio sperne- re, quam loquendo dementis insaniam prouocare. Nec hoc sine diuini mysterij & nominis autoritate faciebam, cum scri- ptum sit: In aures imprudentis noli quicquam dicere, ne quan- do audierit irideat sensatos sermones tuos. Et iterum. Noli respondere imprudenti ad imprudentiam eius, ne similis fias illi: & sanctum quoque inbecamur intra conscientiam nostram tenere, nec conculcandum porcis & canibus exponere, loquen- te Domino, & d. cente. Ne dederitis sanctum canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos, ne conculcent eas pe- dibus, & conuersi elidant vos. Et Cyprianum imitatus S. Ambr. in Psal. 118. Propterea ergo mysterium regis bonum est abcondere. Peccat enim Deo qui commissi sibi mysteria pu- tauerit indignis esse vulganda. Periculum itaque est non solum falsa dicere, sed etiam vera, si quis ea insinuet, quibus non o- portet. Quod vitium quadrupertitum est, vel adulationis, vel auaritie, vel iactantia, vel loquacitatis in causa; quia dum adhuc adulati vult aliquis ei cui loquitur, effundit mysterium. Nonnulli etiam studio lucri mercedem proditiōis sequun- tur, vt legenda silentio vendant loquendo. Alij, vt plura nosse tur- videantur, & scientiam suam iactent, aperiant quod celare deberent. plerique dum sine iudicio loquuntur, verbum emit- tunt, quod reuocare non possunt.

§. 2. Tertullianus eodem modo interpretatus, in- de consuetudinem fluxisse ostendit, Gentiles & ca- techumenos Christiana mysteria celandi. cap. 2. ad v- xorem. Nolite inquit margaritas vestras porcis iactare ne con- culcent eas, & conuersi vos quoque evertant. Margarita vestra sunt quotidiana conuersationis insignia. Quanto curaueris ea celan- occurrere, tanto suspectiora feceris, & magis cauenda Gentili- bus curiositati. Latetis ne tu, cum lectulum, cum corpusculum tuum chumenos, signas, cum aliquid immundum statu expuit, cum etiam per noctem exurgis oratum, & non Magia aliquid videberis ope- rari? Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gi- stes: & si scierit panem, non illum credit esse qui dicitur. Et l. de præscriptionibus aduersum Hæreses, grauitur eos increpat, qui hanc disciplinæ partem negligebant.

In primis quis Catechumenus, quis fidelis incertum est, pa- riter audiunt, pariter audiunt, pariter orant: etiam Ethnicis si Ecclesiasti- superuenierint, sanctum canibus, & porcis margaritas, licet non ea celare veras iactabunt. Simplicitatem volunt esse prostrationem disci- plina, cuius penes nos curam lenocinium vocant, pacem quoque passim cum omnibus miscant.

§. 2. Nō est eo in loco promulganda Euangelii do- ctrina, vbi nulla est utilitas. Sic Act. 13. 46. Antioche- nis in Pisidia non prædicatur Euangelium. Nam cre- bro quicquid hominibus improbis annunciat, interdum stulticia est illis. 1. Cor. 2. 14. Hincabite & puluerem aperiu- excutere iubentur. Luc. 10. & Act. 13. id faciunt. tur, pro- Nec tamen contrarium Christus fecit, cum Scribas pter bonos & Phariseos instruxit. Nam quamuis magna pars a- nimas nimis obstinatis gratiam repudiarent, multi ta- men conuersi effecerunt, vt labor ille propositum teneret.

§. 4. In explicatione doctrinæ salutatis, id præ- cipus

cipue videndū, vt ita proponatur, ne ante explodatur, quam intelligatur. Itaq; sensim, & à clarioribus, seu à quibus minus abhorrent, ad interiora progrediendum est. Id quod architecti solent, dum nouas substructiones moliantur, veteres dissolunt; ita Apostolus Paulus Athenis atq; alibi, de vanitate deorum, disputat, vt damnata opinione priore, nouæ fidei parentur. Cuius rei neglectus, propagationem fidei remorari solet.

§. 5. Augustinus libro de adulterinis coniugibus, l. i. de dando baptismo illis, quorum de voluntate ambigitur, his ex verbis decernit. S. Cyprianus margaritas proiciit ante porcos arbitrat, si lapsis, non digne poenitentibus pax detur, si eam importunitate extorqueant, non humilitate & lacrymis exoratam habeant. Verba Cypriani sunt.

Animaduertimus enim, te congruente censura, & eos digne obiurgasse, qui immemores delictorum suorum pacem à presbyteris per absentiam tua festinata & præcipiti cupiditate extorsissent, & illos qui sine respectu Euangelij Sanctum Domini canibus, & margaritas porcis profana facilitate donassent, cum grande delictum, & per totum pene orbem incredibili vastatione grassatum, non oporteat nisi, vt ipse scribis, caute moderateq; tractari, consultis omnibus Episcopis, presbyteris, diaconibus, confessoribus, & ipsis Stantibus Laicis, vt in tuis literis & ipse testaris, ne dum volumus importune ruinis subuenire, alias maiores ruinas videamur parare.

Quantum ille à nostrorum temporum licentia abhorrerit, res ipsa docet; vt vix magni peccatores admonitionem; nedum reprehensionem & poenitentiam sustineant.

Porro Augustini definitio in vsu Ecclesiæ hodie permanet, Sacramenta enim dantur, cum petiisse præsumitur. Verba Augustini ascribere visum est, multis profutura.

CATECHUMENIS ergo in huius vitæ ultimo constitutis si morbo seu casu aliquo sic oppressi sint, vt quamuis adhuc viuant, petere sibi tamen baptismum vel ad interrogata respondere non possint: profit eis quod eorum in fide Christiana voluntas iam nota est, vt eo modo baptizentur quo modo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit. Non tamen propterea damnare debemus, qui timidius agunt, quam nobis videtur agi oportere, ne de pecunia conferro credita improbius quam cauius indicare voluisse iudicemur. Satis quippe in talibus respiciendum est illud Apostoli, vbi dicit: Vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius in scem iudicemus. Sunt enim quo vel in his vel etiam in aliis obseruandum putant, quod dixisse Dominum legimus, Nolite sanctum dare canibus, neque proteritis margaritas vestras ante porcos. Et ista Saluatoris verba referentes, baptizare non audent eos, qui pro se respondere nequiverint, ne sorte contrarium gerant voluntatis arbitrium. Quod de paruulis dici non potest, in quibus adhuc rationis nullus est vsus. Sed non solum incredibile est, nec in fine vitæ huius baptizari catechumenum velle, verum etiam si voluntas eius incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volentem negare: vbi velit, an nolit sic non apparet, & tamen credibilis sit eum si posset, velle se potius fuisse dicturum ea Sacramenta percipere, sine quibus iam credidit non se oportere de corpore exire. Si autem Dominus vbi ait, Nolite dare sanctum canibus, hoc quod isti cauendum putant, vellet intelligi, non ipse suo traditori dedisset, quod in suam ille perniciem, sine culpa dantis, cum dignis indignus accepit. Vnde cum hoc diceret Dominus, credendum est significare voluisse: quod lucem intelligentia spiritalis immunda corda non portant. & si portanda ductor ingesserit, quia non recte accipiunt, quia non capiunt, vel reprehensionis moribus lacerant, vel contemnendo conculant.

VERSVS 7. & 8.

Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui querit, inuenit: & pulsanti aperietur.

QVÆSTIO I.

An omni petenti detur?

§. 1. **N**on solis Apostolis, sed cunctis Christi fidelibus illa facta est promissio. Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum; quia quodcumq; petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. 1. Ioan. 5. 14. Verum multi multa petendo, nihil obtinent, cuius rei causa est, vel in re quæ petitur, vel in petentibus. D. Thom. 72. q. 85. a. 15. Aug. tra. 7. in Ioan. Si enim bona petamus fluxa, caduca, nocturna, prudentis est, negare. Oidium est dare quod sit accipientibus exitio, charitas id omnino negare. Non est Deus funestus muneris auctor, sed vota imprudentia corrigit, sæpe penam pro munere poscimus. Romanus sapiens l. 2. de beneficiis. Rogantibus pestifera largiri, blandum & affabile est odium: beneficium demus, quod vsu magis, ac magis placeat, quod nunquam malis vertatur.

§. 2. Interdum petita negantur, vel quia peccata petentium Dei largitatem auerunt, vel quia a languide, distracte, cum tædio, & fastidio postulantur. Tot nos mala premunt, omnes ad nouas calamitates commouemur, at quorū quisque cum lachrymis orat: oni se dedit? veniam deprecatur? Hanc ob causam serium orandi studium nobis Deus imperat. Petendi enim querendi, pulsandi, verbis, perseverantiam, & feruorem indicat docet, Augustinus lib. 1. de retr. c. 19. Qui autem querit cuncta alia mente proiciens, sedulo in vnum illud intendit, quod requirit. Nam longe melius ad instantissimam petitionem hæc omnia referuntur. Quamuis l. 2. serm. in monte. Petitionem ad sanitatem iudicii, inquisitionem ad veritatis inuestigationem, pulsationem ad perseverantiam referat. Feruorem & perseverantiam Deus præcipue exigit. Cum enim dona sua tardius impetratur, cunctatione eorum præstantiam commendat, sermo ne si celeriter offerantur, cito data vilescant, atque ita amittantur; arctissime tenetur, quod laboriose obtentum est. Sequat interdum munera Deus, vt opportunius det, quæ citius data homo perderet. Melius consilium illi, cui pecunia in tuto posita post intervallum datur, quam illi cui per pericula ferenda representatur.

QVÆSTIO II.

An recte de nouâ fide inquirendum doceant heretici?

§. 1. **Q**ui nouum paraclitum, nouam fidem tēpore Tertulliani inducebant, vetera retractabant. Curiositatem suam Domini verbis defendebat. nouam Quibus optime respondetur: post Christum, post dem Apostolos nihil opus esse noua curiositate, data est doctrina, inuentum est Euangelij margaritarum, apertum est ostium, Christus ipse, ostium euident. Nemo noua querit, nisi vetera qui perdidit, nemo pulsant, nisi qui foris est. Sed Tertullianum l. de præscriptionibus aduersus hereticos audiamus. cap. 7. [Nobis curiositate opus non est post Christum, nec inquisitione post Euangelium. Cū credimus nihil desideramus ultra credere. Hoc enim prius credimus, non esse quod ultra